

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä.

Rajat ylittävä etämyynti:

Uudet ehdotetut säännökset mahdollistaisivat yksiselitteisesti suomalaisille oikeuden ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisista EU:n jäsenvaltiosta, ETA-maista ja kolmansista maista. Esityksen mukaan nykyisin vain murto-osasta etämyynnillä myydyistä alkoholijuomista maksetaan verot. Syyskuussa 2024 on tullut voimaan valmisteverolain muutos, mutta vielä ei ole viitteitä siitä, että tämä olisi olennaisesti parantanut verojen maksamista. Esityksen pääasiallisina vaikutuksina tuodaan esiin, että etämyynnin kattava valvonta on haastavaa ja edellyttäisi merkittävästi resursseja, joten veronkiertoon puuttuminen voi olla haastavaa. Jos etämyynnissä ei maksettaisi laissa edellytettyjä veroja, olisi alkoholijuomien ostaminen etämyynnistä edullisempaa kuin kotimaan vähittäismyynnistä ostettaessa.

Vaikutuksina tuodaan esiin myös se, että aikaisemmilla alkoholilain muutoksilla ja nyt esitetyllä voidaan nähdä olevan yhteisvaikutuksia Alkon asemaan. Muutos heikentäisi niitä perusteita, joiden vuoksi monopolista on säädetty, kun etämyynnistä olisi mahdollista ostaa monopolin alaisia tuotteita. Lisäksi kilpailu monopolin alaisille tuotteille lisääntyisi. Esityksen mukaan ulkomaiset toimijat voisivat etämyydä Suomeen kaiken vahvuisia alkoholijuomia, kun taas kotimaiset toimijat voisivat myydä enintään 5,5/8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Esityksessä todetaan, että tilannetta voitaisiin pitää siinä määrin syrjivänä, että monopolille ei välttämättä nähtäisi vastaavaa oikeutusta kuin tällä hetkellä. Kun monopolin alaisia tuotteita voitaisiin etämyydä Suomeen, heikkenisivät myös monopolin perusteet kansanterveyden näkökulmasta

SOSTE ei kannata muutoksia, jotka heikentävät Alkon asemaa. Myös Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa ei muuteta.

Markkinointia koskevat säännökset:

Kuten esityksessäkin todetaan, alkoholijuomien markkinoinnin rajoittaminen on Maailman terveysjärjestö WHO:n suosittelema laajaan tutkimusnäyttöön perustuva keino alkoholihaittojen vähentämiseksi. Esityksessä toteutuu sekä rajoituksia että sallimista. SOSTE kannattaa sitä, että mietojen että väkevien alkoholijuomien osalta kiellettäisiin tietoverkossa tapahtuva vaikuttajamarkkinointi ja suoratoistopalveluissa tapahtuva markkinointi. Lisäksi kannatettava on nykyisin voimassa oleva kielto markkinoida väkeviä televisiossa, suoratoistopalveluissa sekä sanoma- ja aikakauslehdissä. SOSTE vastustaa sitä, että väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointi olisi sallittua.

Lopuksi:

Aikaisemman lausuntonsa mukaisesti SOSTE toteaa, että esitys on kokonaisuudessaan ristiriidassa alkoholilain tarkoituksen kanssa, eikä sitä ei voi pitää vastuullisena alkoholipolitiikkana. Lisäksi SOSTE toteaa, että erilaisten alkoholin kulutusta lisäävien päätösten yhteisvaikutusta tulee arvioida.

SOSTE on huolissaan siitä, että esitetty muutos on vahvasti ristiriidassa lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin kannalta ja siitä, että esitetty muutos heikentää merkittävästi ikärajan valvontaa ja lisää alkoholin saatavuutta nuorille. Haitat kohdistuvat myös ikääntyneisiin ja alkoholiongelmista kärsiviin.

SOSTE ei näe esitettyä lupamenettelyä ja valvontaa riittävänä estämään haittoja. Lisäksi viranomaisille aiheutuisi merkittävästä valvontaan liittyvää lisätyötä. Mikäli esitys toteutuisi, jatkossa valvontakohteina olisi käytännössä rajaton määrä alkoholijuomien toimituksen luovutuspaikkoja.

SOSTE toteaa, että elinkeinopolitiikkaa ei tule asettaa hyvinvoinnin ja terveyden edelle. Hyvinvointi ja terveys on menestystekijänä, josta hyötyy koko yhteiskunta. Alkoholin ongelmakäyttö aiheuttaa ylisukupolvisia vaikutuksia ja nämä kustannukset näkyvät pitkälle tulevaisuuteen.

SOSTE ei puolla aikaisemmin esitettyä alkoholilain muutosta, eikä myöskään siihen tehtyjä uusia muutoksia ja esittää lain muutoksen hylkäämistä.

Mäkipää Erica
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry